

Consiliați clienta pentru ca ea să poată lua decizii informate cu respectarea drepturilor generale umane: dreptul la informare și la libertatea de exprimare, dreptul la sănătate, dreptul la respectarea vieții private, dreptul de a decide dacă doresc, când doresc și cât de des doresc să aibă copii.

1. NOȚIUNI GENERALE

O cupolă cervicală (fig.1) este un dispozitiv în formă de cupolă adâncă și moale fabricată din latex sau cauciuc maleabil, care se mulează și acoperă colul uterin. Cupola cervicală se amplasează adânc în vagin, înainte de contactul sexual. Se găsește în diferite mărimi și necesită stabilirea dimensiunii potrivite de către un furnizor cu pregătire specifică.

Fig.1. Cupolă cervicală.

Mecanism de acțiune: Cupola cervicală acționează prin blocarea intrării spermatozoizilor în colul uterin, prevenind astfel sarcina.

2. EFICIENȚA METODEI

Eficiența depinde de utilizatoare: Pentru eficiență cât mai mare, necesită utilizare corectă la fiecare contact sexual, iar pentru creșterea eficienței, se utilizează împreună cu spermicide. Riscul de sarcină este cel mai mare atunci când cupola cervicală nu este folosită la fiecare contact sexual.

Femeile care au născut:

- Una dintre metodele cel mai puțin eficiente, în cadrul utilizării obișnuite.
- În cadrul utilizării obișnuite, aproximativ 32 de sarcini la 100 femei care utilizează cupola cervicală cu spermicide pe parcursul primului an. Aceasta înseamnă că, din fiecare 100 de femei care utilizează cupola cervicală, 68 nu vor rămâne însărcinate.
- Când este utilizată corect, la fiecare contact sexual, aproximativ 20 de sarcini la 100 femei care utilizează cupola cervicală pe parcursul primului an.

Eficiența este mai mare în rândul femeilor care nu au născut:

- În cadrul utilizării obișnuite, aproximativ 16 sarcini la 100 femei care utilizează cupola cervicală cu spermicide pe parcursul primului an. Aceasta înseamnă, că din fiecare 100 de femei care utilizează cupola cervicală, 84 nu vor rămâne însărcinate.
- Când este utilizată corect, la fiecare contact sexual, aproximativ 9 sarcini la 100 de femei care utilizează cupola cervicală pe parcursul primului an.

Revenirea fertilității după oprirea utilizării cupolelor este imediată.

Protecția împotriva infecțiilor cu transmitere sexuală: Nu protejează

3. BENEFICII PENTRU SĂNĂTATE, EFECTE SECUNDARE ȘI RISCURI PENTRU SĂNĂTATE

Beneficii pentru sănătate:	Efecte secundare:
Ajută la protecția împotriva: • Riscurilor asociate sarcinii	Unele utilizatoare raportează următoarele: • Iritație în interiorul sau în jurul vaginului sau penisului • Alte posibile modificări fizice: leziuni la nivelul vaginului

Riscuri pentru sănătate

Frecvent până la neobișnuit

- Infecții ale tractului urinar

Neobișnuit

- Vaginoză bacteriană
- Candidoză

Rar

- Utilizarea frecventă a nonoxynolului-9 poate crește riscul de infecție HIV

Extrem de rar

- Sindrom de șoc toxic

4. INVESTIGAȚII

Pentru a utiliza cupolele cervicale nu sunt necesare teste și examinări speciale. Inițierea metodei poate avea loc în orice moment, după examinarea genitală pentru stabilirea dimensiunii potrivite a cupolei.

5. CRITERII DE ELIGIBILITATE MEDICALĂ

Toate femeile pot utiliza cupole cervicale, cu excepția celor care au urmat sau urmează să primească un tratament pentru pre cancer de col uterin (neoplazie intra epitelială cervicală sau cancer de col uterin).

Totuși dacă femeia a avut recent o naștere sau un avort spontan sau la cerere în trimestrul al doilea de sarcină, este necesară precizarea datei, deoarece dimensiunea potrivită a cupolei nu trebuie să fie stabilită mai repede de 6 săptămâni după naștere sau avort în trimestrul doi, ci doar după ce uterul și colul uterin au revenit la dimensiune normală.

Dacă clienta este alergică la latex, va poate utiliza o cupolă cervicală din plastic.

6. UTILIZAREA METODEI

Cupolele cervicale pot fi în diferite mărimi, necesită stabilirea dimensiunii potrivite de către un furnizor cu pregătire specială.

Procedura de stabilire a dimensiunii potrivite necesită instruire și exerciții practice. Prin urmare această descriere este sumară și nu conține instrucțiuni detaliate:

- Furnizorul respectă procedurile adecvate de prevenire a infecțiilor.
- Femeia stă în poziție culcată, ca pentru o examinare ginecologică.
- Furnizorul verifică dacă sunt prezente afecțiuni care ar face imposibilă utilizarea cupolei, cum ar fi prolapsul uterin.
- Furnizorul introduce în vagin degetele arătător și mijlociu pentru a determina dimensiunea corectă a cupolei.
- Furnizorul inseră în vaginul clientei o cupolă specială de mărime potrivită, în așa fel în cât să acopere colul uterin. Apoi furnizorul verifică poziția colului uterin și se asigură că cupola se potrivește și nu iese cu ușurință din vagin.
- Furnizorul îi oferă femeii o cupolă de mărime potrivită și o cantitate suficientă de spermicide care să fie utilizat împreună cu această și o învață cum să o folosească corect.
- Dacă cupola de mărime potrivită este amplasată în vagin, clienta nu trebuie să o simtă în interior vaginului, nici măcar când se deplasează și nici în timpul contactului sexual.

Inserarea

- Umpleți o treime din cupolă cu spermicid sub formă de cremă, gel sau spumă.
- Presați marginea cupolei în jurul colului uterin până când acesta este acoperit în totalitate, apăsând cu blândețe pe cupolă pentru a face vid și a etanșeiza cupola.
- Inserați cupola cervicală oricând cu până la 42 de ore înaintea contactului sexual.

Extragerea

- Lăsați cupola cervicală pe loc cel puțin 6 ore după ultima ejaculare a partenerului, dar nu depășiți 48 de ore de la momentul când a fost introdusă.
- Lăsarea cupolei cervicale pe loc timp de mai mult de 48 de ore poate crește riscul de sindrom de șoc toxic și poate cauza miros neplăcut și scurgere vaginală.

- Prindeți marginile cupolei pentru a o desprinde de pe colul uterin, apoi trageți cupola în jos și afară din vagin cu blândețe.

Oferirea de suport utilizatoarei de cupolă cervicală

- Asigurați-vă că utilizatoarea înțelege modul corect de utilizare
- Explicați că utilizarea devine mai ușoară cu timpul
- Descrieți efectele secundare cele mai frecvente
- Explicați despre pilule pentru contracepția de urgență
- Explicați când trebuie înlocuită.

Vizita de control

„Reveniți oricând”: *Motive pentru a reveni*

Asigurați fiecare clientă că poate reveni oricând – de exemplu, dacă are probleme, întrebări sau dorește o altă metodă; sau dacă ea crede că ar putea fi însărcinată. De asemenea, dacă:

- Are dificultăți privind utilizarea corectă a cupolei cervicale sau la fiecare contact sexual.
- A avut recent contact sexual neprotejat și dorește să evite sarcina. Este posibil ca ea să poată utiliza PCU.

Ajutarea clientelor care continuă utilizarea

1. Întrebați clienta despre experiența pe care a avut-o cu metoda și dacă este mulțumită. Întrebați dacă are vreo întrebare sau ceva de discutat.
2. Întrebați, în special, dacă are vreo problemă privind utilizarea cupolei cervicale corect și la fiecare contact sexual. Dați-i orice informații sau ajutor de care are nevoie.
3. Dați-i suficiente rezerve și încurajați-o să revină pentru aprovizionare înainte de epuizarea stocului. Reamintiți-i din ce alte locuri mai poate obține spermicide, la nevoie.
4. Întrebați clienta, utilizatoare pe termen lung, dacă a avut vre-o nouă problemă de sănătate în intervalul scurs de la ultima vizită de control. Abordați probleme în funcție de caz.
5. Întrebați clienta utilizatoare pe termen lung despre eventuale modificări majore din viața ei, care i-ar putea afecta nevoile – în special planuri de a avea copii și riscul de ITS/HIV. Urmăriți în funcție de caz.

7. MANAGEMENTUL PROBLEMELOR

Problemele privind utilizarea cupolelor cervicale afectează satisfacția clientelor și utilizarea metodei. Ele merită atenția prestatorului. Dacă clienta raportează probleme, ascultați care sunt îngrijorările ei și sfătuiți-o. Asigurați-vă ca înțelege sfatul Dumneavoastră și este de acord să îl urmeze.

Oferiți-vă să ajutați clienta să aleagă o altă metodă în timpul consilierii, dacă dorește sau dacă problemele nu pot fi rezolvate.

Probleme cu utilizarea	Soluții
Probleme raportate drept efecte secundare sau probleme de utilizare (pot să nu fie cauzate de metodă)	
Dificultate în inserarea sau extragerea cupolei	Sfătuiți privind inserția sau extragerea. Rugați-o să o insereze și să extragă cupola la cabinet. Verificați amplasarea cupolei după ce clienta o inseră. Corectați orice greșeli.
Disconfort sau durere în timpul utilizării cupolei	Verificați dimensiune cupolei, dacă dimensiunea se potrivește, rugați clienta să o insereze și să extragă cupola la cabinet. Verificați amplasarea cupolei după ce clienta o inseră. Sfătuiți în continuare, în funcție de necesități. Verificați dacă sunt leziuni la nivelul vaginului. Dacă există leziuni sau zone dureroase la nivelul vaginului, sugerați temporar o altă metodă și dați-i rezerve. Evaluati pentru infecții vaginale sau ITS. Tratați sau trimiteți pentru tratament în funcție de caz.

	Leziunile vor dispărea de la sine dacă ea trece la altă metodă.
Iritație în interiorul sau în jurul vaginului sau a penisului	Verificați dacă sunt prezente infecții vaginale sau ITS, tratați sau trimiteți pentru tratament în funcție de caz. Dacă nu există infecție, sugerați-i să încerce un alt tip de spermicide sau o marcă diferită.
Infecție a tractului sau vaginoză bacteriană sau candidoză	Tratați infecția urinară sau vaginoza sau candidoza conform PCN
Suspiciune de sarcină	Evaluați dacă este însărcinată. Nu se cunosc riscuri asupra fătului conceput în timp ce sunt utilizate spermicide.
Probleme noi care necesită schimbarea metodei (pot să nu fie cauzate de metodă)	
Infecții recurente ale tractului urinar	Luăți în considerație să dați clienței o cupolă de mărime potrivită.
Alergie la latex	Spuneți clienței să oprească utilizarea cupolei din latex. Dați-i o cupolă din plastic, dacă este disponibilă sau ajutați-o să aleagă altă metodă, dar nu prezervative din latex.
Șoc toxic	Tratați sau trimiteți imediat pentru diagnostic și tratament. Sindromul toxic poate amenința viața. Spuneți clienței să oprească utilizarea cupolei. Ajutați-o să aleagă o altă metodă.

8. GRUPURI SPECIALE

Femeile cu ITS, HIV, sau SIDA sau utilizează terapie antiretrovirală (ARV)

- Pacientele cu ITS pot utiliza spermicidele în siguranță. Clientele cu HIV sau SIDA sau terapie ARV ar trebui să nu utilizeze spermicidele. Când există un risc de transmitere a ITS/HIV, protecția contra ITS/HIV este obținută prin utilizarea corectă și consecventă numai a prezervativelor. Ca și metodă de contracepție este importantă protecția dublă: prin utilizarea simultană a prezervativelor cu alte metode.

Adolescente

- Deși printre cele mai puțin eficiente metode, femeile tinere pot controla utilizarea acestor metode și pot fi utilizate.
- Pentru o eficiență mai mare pot fi recomandate metode duble de protecție, prin combinarea utilizării cupolelor cu spermicide și prezervativele, eficiență împotriva sarcinilor nedorite și ITS.
- Tinerii au dreptul la servicii de sănătate reproductive care răspund nevoilor lor și sunt lipsite de judecată și respectuoase, indiferent cât de tineri sunt. Criticile sau atitudinile nedorite îi vor ține pe tineri departe de îngrijirile de care au nevoie. Consilierea și serviciile nu încurajează tinerii să facă sex. În schimb, îi ajută pe tineri să-și protejeze sănătatea. Serviciile adecvate de sănătate sexuală și reproductivă, inclusiv contracepția, ar trebui să fie disponibile și accesibile tuturor adolescenților, fără a fi necesară autorizarea părinților sau tutorilor prin lege, politică sau practică. Pe cât posibil, programele ar trebui să evite descurajarea adolescenților de a căuta servicii și de a evita limitarea alegerii contraceptivelor din cauza costurilor.

Femei în peri-menopauză

- Nu există o vârstă minimă sau maximă pentru utilizarea cupolelor cervicale. Protejează bine femeile în vârstă datorită fertilității reduse a femeilor în perioada peri-menopauzei. Accesibile și convenabile pentru femeile care s-ar putea să nu facă sex des.

Persoane cu dizabilități

- Conform „*Convenției Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu dizabilități*”, persoanele cu dizabilități trebuie să aibă acces, pe o bază egală cu celelalte, la toate formele de îngrijire a sănătății sexuale și reproductive. Persoanele cu dizabilități sunt mai vulnerabile la abuz decât persoanele fără dizabilitate. Acestea prezintă un risc crescut de a fi infectate cu HIV și cu alte ITS.
- Decizia luată trebuie să fie în baza acordului informat, cu respectarea particularităților individuale ce țin de dizabilitate. În unele cazuri decizia poate fi luată cu reprezentantul legal, ținându-se cont de preferințele persoanei cu dizabilități.

- Este important de a consilia femeile cu dizabilități, furnizorii de servicii medicale trebuie să ia în considerare preferințele și natura dizabilității. Utilizarea metodelor de barieră pot fi dificile pentru unele persoane cu dezabilități fizice.

9. BIBLIOGRAFIE

1. WHO LibraryCataloguing-in-PublicationData.Medicaleligibilitycriteria for contraceptive use- 5th ed. World HealthOrganization. (NLMclassification: WP 630) © World HealthOrganization 2015. P.72-77.P. 186-189. ISBN 978 92 4 154915 8
2. World HealthOrganizationDepartment of Reproductive HealthandResearch (WHO/RHR) andJohns Hopkins BloombergSchool of Public Health/Center for CommunicationPrograms (CCP), Knowledge for Health Project. FamilyPlanning: A Global Handbook for Providers (2018 update). Baltimore and Geneva: CCPand WHO, 2018.
3. EnsuringHumanRights in theProvision of Contraceptive Information and Services. GuidanceandRecommendations. Appendix C International humanrights relevant to contraceptive informationandservices. Geneva: World HealthOrganization; 2014.ISBN-13: 978-92-4-150674-8
4. World HealthOrganizationandJohns Hopkins BloombergSchool of Public Health/Center for CommunicationPrograms. 2007, 2008, 2011, 2018. ISBN 13: 978-0-9992037-0-5.
5. Planificarea familială GHID PRACTIC PENTRU FURNIZORII DE SERVICII DE PLANIFICARE FAMILIALĂ. Îndrumare bazată pe dovezi, elaborată prin colaborare mondială. Editor al versiunii române: Dr. Dana Mihaela Samu Traducere în limba română: Dr. Mihaela Ghemeș; SC Oligraf SRL Târgu-Mureș,2011. P 45-59. ISBN-10 973-87875-2-1 ISBN-13 978-973-87875-2-0.

Aprobat prin ordinul Ministerului Sănătății, Muncii și Protecției Sociale nr. 682 din 22.07.2020 „Cu privire la aprobarea Protocoalelor clinice standardizate pentru medicii de familie și medicii obstetricieni-ginecologi în domeniul contracepției.

Elaborat de colectivul de autori:

Curocichin Ghenadie, dr.hab.,șt.med., prof.univ., Catedra de medicina de familie; Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”;

Șalaru Virginia, dr. șt. med., conf. univ., Catedra de medicina de familie; Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”;

Sagaidac Irina, dr. șt. med., as. univ., Departamentul de obstetrică și ginecologie; Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”;

Sârbu Zinaida, dr. șt. med., conf. univ., Departamentul de obstetrică și ginecologie; Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”;

TabuicaUliana, dr. șt. med., conf. univ., Departamentul de obstetrică și ginecologie; Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”;

Iliadi-Tulbure Corina, dr. șt. med., conf. univ., Departamentul de obstetrică și ginecologie; Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”;

Agop Silvia, dr. șt. med., conf. univ., Departamentul de obstetrică și ginecologie; Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”;

StavinskaiaLiudmila, as. univ., Departamentul de obstetrică și ginecologie Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”;

Abrevieri folosite în document:

ARV - terapie antiretrovirală
 ITS – Infecții cu transmitere sexuală
 HIV – Virusul imunodeficienței
 PCU- pilule pentru contracepția de urgență
 PCN- protocol clinic național
 SIDA - Sindromul imunodeficienței umane dobândite
 OMS – Organizația Mondială a Sănătății